

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr LVI/820/23
Rady Miejskiej w Skawinie
z dnia 24 maja 2023 r.

EWALUACJA
WIELOLETNIEGO
PROGRAMU
WSPÓŁPRACY NA LATA
2019-2022.
RAPORT

Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy
Gminy Skawina z organizacjami pozarządowymi
oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3
ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności
pożytku publicznego i o wolontariacie na lata
2019 – 2022

Ewa Chromniak
Fundacja Biuro Inicjatyw
Społecznych

Spis treści

Wstęp.....	2
Ocena stopnia realizacji celów współpracy	3
Współpraca finansowa.....	4
Współpraca pozafinansowa	10
Podsumowanie oceny realizacji celów programu	11
Ocena jakości współpracy.....	13
Wnioski i rekomendacje.....	17

Wstęp

Ewaluacja „Wieloletniego programu współpracy Gminy Skawina z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2019-2022”¹, zgodnie z § 13 programu, ma na celu ocenę realizacji wykonania programu w dwóch zakresach:

1. stopnia realizacji celów współpracy;
2. jakości współpracy.

Przyjęto następującą metodę ewaluacji. Ocenę stopnia realizacji celów współpracy oparto o zawarte w sprawozdaniach z realizacji Programów Współpracy dane finansowe dotyczące zlecenia realizacji zadań publicznych oraz podsumowanie współpracy pozafinansowej. Dane poddane analizie dotyczyły trzech lat realizacji programu (2019-2021), w momencie opracowania niniejszego raportu (czerwiec 2022) dane za rok 2022 r. nie były jeszcze dostępne.

Ocenę programu pod kątem jakości współpracy oparto o badanie jakościowe przeprowadzone w ramach spotkań z przedstawicielami/lkami organizacji pozarządowymi działającymi w Gminie Skawina i pracownikami Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie. Na podstawie zebranych informacji i wniosków opracowano rekomendacje do kolejnego Wieloletniego Programu Współpracy, zasilone dodatkowo rozwiązaniami stosowanymi w innych samorządach.

Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy została przeprowadzona w ramach Centrum Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi - zadania finansowanego ze środków budżetu Gminy Skawina.

¹ W dokumencie organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, nazywane są zbiorczo organizacjami pozarządowymi.

Ocena stopnia realizacji celów współpracy

Głównym celem Wieloletniego Programu Współpracy na lata 2019-2022 jest: *rozwój aktywności społeczności lokalnych poprzez wzmocnienie kapitału społecznego i doskonalenie jakości usług publicznych. Działania te mają służyć poprawie jakości życia mieszkańców gminy, budowie społeczeństwa obywatelskiego, a także rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i wzmocnieniu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych.*

Zgodnie zapisami programu cel główny jest realizowany przede wszystkim poprzez realizację celów szczegółowych, do których zaliczamy:

- 1) tworzenie warunków dla rozwoju oraz profesjonalizacji działalności organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy;
- 2) popularyzację i wzmocnianie potencjału działań realizowanych przez organizacje pozarządowe i podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy;
- 3) rozwój dialogu i partnerstwa między przedstawicielami władz samorządowych a organizacjami pozarządowymi i podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy;
- 4) wzbogacenie oferty czasu wolnego: kreowanie i organizowanie przez organizacje pozarządowe i podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy cyklicznych wydarzeń rekreacyjno-sportowych;
- 5) pielęgnowanie bogactwa kulturowego oraz tożsamości lokalnej i regionalnej;
- 6) zapobieganie patologiom społecznym oraz kształtowanie postaw właściwych w odniesieniu do zagrożeń;
- 7) działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 8) wsparcie procesu integracji międzypokoleniowej - w szczególności przez realizację wspólnych projektów i wzmocnianie relacji pomiędzy różnymi grupami wiekowymi;
- 9) realizację projektów edukacyjnych kształtujących postawy przedsiębiorczości;
- 10) działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 11) wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;
- 12) wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy poprzez możliwość udzielania pożyczek oraz wsparcia w zakresie zabezpieczenia wkładu własnego;
- 13) pomoc osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin poprzez:
 - a) działania prewencyjno-profilaktyczne dla dzieci i młodzieży²;
 - b) działania wspierające opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych;
 - c) działania na rzecz osób niesamodzielnych – w szczególności zapewnienie opieki dziennej i aktywizacji;
 - d) działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznym polegające na zapewnieniu specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
 - e) zapewnienie dostępu do gorącego posiłku w szczególności osobom samotnych, chorym, w podeszłym wieku i niepełnosprawnym;

² Konkurs ogłaszany przez MGOPS, realizacja zadania została ujęta w sprawozdaniach z pracy ośrodka w latach 2019-2021, w 2022 zostanie ujęta również w sprawozdaniu z realizacji Programu Współpracy.

- f) działania nakierowane na przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemu bezdomności poprzez zapewnienie pobytu w schronisku, noclegowni lub ogrzewalni;
 - g) działania na rzecz osób, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu poprzez zapewnienie miejsc w mieszkaniu chronionym;
- 14) inne działania zgodnie z ustawą;
- 15) kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego w gminie poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla powstania inicjatyw lokalnych, wsparcie aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy.

Wdrożenie wskazanych celów szczegółowych programu odbywała się w obszarze współpracy finansowej i pozafinansowej. Cele szczegółowe zawarte w punktach 1-13 były realizowane w trybie współpracy finansowej przekazania organizacjom pozarządowym zadania publicznego do realizacji. Wyjątek stanowi zadanie 13. w ramach którego, mimo ogłoszenia otwartego konkursu ofert, część działań nie zostało zrealizowanych ze względu na brak ofert od organizacji. Natomiast działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznym były realizowane w innej formie.

Współpraca finansowa

Współpraca finansowa realizowana była w oparciu o zapisy rocznych programów współpracy w zakresie następujących priorytetowych zadań publicznych:

„Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej”
„Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej”
„Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”
„Zapewnienie jednego gorącego posiłku dziennie osobom tego pozbawionym”
„Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”
„Działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży” – wypoczynek zimowy i wypoczynek letni
„Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami”
„Działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”

Podstawowe formy współpracy finansowej gminy z organizacjami pozarządowymi polegają na:

- 1) powierzaniu wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji w trybie otwartego konkursu ofert;

2) wspieraniu realizacji zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji w trybie otwartego konkursu ofert oraz w trybie z pominięciem otwartego konkursu ofert poprzez zlecenie realizacji zadań publicznych w sposób określony w art. 19a ustawy.

W tabeli nr 1 przedstawiono podstawowe dane finansowe dotyczące współpracy finansowej w okresie realizacji 3 lat³ programu w zakresie wszystkich wskazanych form.

Tabela nr 1

Rok	Środki zaplanowane na współpracę	Przyznane dotacje (otwarte konkursy ofert i 19a)	Przekazane dotacje (otwarte konkursy ofert i 19a)	Środki prawidłowo wykorzystane (otwarte konkursy ofert i 19a)
2019	1 100 000 zł	1 255 702 zł	1 238 404,35 zł	1 210 230,17 zł
2020	1 200 000 zł	1 138 702,41 zł	1 038 407 zł	884 073,11 zł
2021	1 120 000 zł	1 132 706,38 zł	1 097 714 zł	1 085 604,95 zł
2022	1 250 000 zł	0*	0*	0*
suma	4 670 000 zł	3 527 110,79 zł	3 374 525,35 zł	3 179 908,23 zł

*brak danych zbiorczych na moment tworzenia raportu (tj. czerwiec 2022 r.)

Dane wskazują na systematyczny wzrost wartości finansowej współpracy⁴. Kwota zaplanowana na współpracę w 2022 r. stanowi 113% kwoty zaplanowanej w 2019 r. Dodatkowo, realna wielkość przyznanych dotacji niemal co roku przekraczała planowane na dany rok wydatki. Był to wynik decyzji Burmistrza w reakcji na dużą liczbę wysokiej jakości ofert. Wartość środków realnie zakontraktowanych jest zwykle nieznacznie mniejsza od kwoty przyznanej, ze względu na coroczną rezygnację odsetka oferentów z realizacji zadania. Wyjątek stanowił 2020 r., gdzie różnica między kwotą przyznaną a przekazaną stanowiła kilkadziesiąt tysięcy złotych; był to efekt pandemii COVID-19, która spowodowała odstąpienie części oferentów od podpisania umów (tabela nr 2).

Również zakres współpracy finansowej ulegał rozszerzeniu. W okresie realizacji 3 lat programu gmina w odpowiedzi na potrzeby lokalne i zgłoszenia organizacji podjęła współpracę finansową w dwóch nowych zadaniach publicznych:

1. „Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”
2. „Działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”

Tabela nr 2 zawiera zestawienie wartości poszczególnych zleconych zadań publicznych w kolejnych 3 latach współpracy.

³ W momencie opracowania raportu (tj. w czerwcu 2022r) dane dotyczące współpracy finansowej w 2022 roku nie były jeszcze dostępne.

⁴ Niższa kwota zaplanowanych w 2021 r. na współpracę funduszy wynikała z przesunięcia środków na duże imprezy sportowe na inną formę kontraktacji zadania, nie objętą Programem Współpracy. W związku z tym środki te nie zostały uwzględnione w sprawozdaniu z realizacji programu i nie są odzwierciedlone w kwocie sumarycznej.

Tabela nr 2

Zadanie	2019			2020			2021		
	kwota przyznanych dotacji	kwota przekazanych dotacji	liczba dofinansowanych ofert	kwota przyznanych dotacji	kwota przekazanych dotacji	liczba dofinansowanych ofert	kwota przyznanych dotacji	kwota przekazanych dotacji	liczba dofinansowanych ofert
„Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej”	700 000 zł	700 000 zł	56	665 800 zł	623 800 zł	54	619 906 zł	619 906 zł	64
„Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej”	70 000 zł	70 000 zł	19	70 000 zł	34 159,79 zł	7	50 697,50 zł	50 697,50 zł	9
„Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”	60 000 zł	60 000 zł	4	80 000 zł	80 000 zł	4	91 585 zł	91 585 zł	5
„Zapewnienie jednego gorącego posiłku dziennie osobom tego pozbawionym”	152 705 zł	152 705 zł	2	149 999,95 zł	149 999,95 zł	2	149 999,88 zł	149 999,88 zł	2
„Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym”	0 zł	0 zł	0	37 600 zł	35 600 zł	7	16 450 zł	16 450 zł	3

„Działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży” wypoczynek zimowy i wypoczynek letni	110 000 zł	101 900 zł	23	47 318 zł	47 318 zł	14	96 965 zł	87 665 zł	12
„Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami”	25 000 zł	25 000 zł	4	25 000 zł	14 195 zł	2	10 000 zł	10 000 zł	2
„Działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”	0 zł	0 zł	0	0 zł	0 zł	0	4 811 zł	4 811 zł	2
Fundusz wkładu własnego	15 462 zł	15 462zł	3	9 650 zł	9 650 zł	2	25 692 zł	25 692 zł	3
tryb 19a	128 799,35 zł	128 799,35 zł	29	53 334,46 zł	53 334,46 zł	8	66 600 zł	66 600 zł	14
SUMA	1 261 966,35 zł	1 253 866, 35 zł	140	1 138 702, 41 zł	1 048 057,20 zł	100	1 132 706, 38 zł	1 123 406,38 zł	116

Analiza zestawienia pokazuje fluktuację między wartościami poszczególnych zadań w kolejnych latach. Było to spowodowane zróżnicowanym zainteresowaniem organizacji współpracą w poszczególnych obszarach tematycznych (tradycja i kultura, działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, integracja europejska) - w wyniku pandemii działalność organizacji w tych obszarach wyhamowała. Liczba składanych przez organizacje ofert na przestrzeni lat również się zmieniała. W latach 2020- 2021 wpływ na to zjawisko miała epidemia COVID-19, która spowodowała wycofanie się niektórych organizacji z prowadzonych działań. Zmiany te są również wynikiem modyfikacji zasad otwartych konkursów ofert, polegającej na wprowadzonych w wybranych konkursach limitów liczby składanych wniosków przez jedną organizację na rzecz wyższych kwot dofinansowania poszczególnych ofert. Była to odpowiedź na głosy organizacji zwracające uwagę na zbyt niskie kwoty dotacji.

Opisana dynamika zmian wskazuje na aktywne zarządzanie współpracą finansową w odpowiedzi na zmieniającą się rzeczywistość oraz zgłaszane potrzeby organizacji.

Na realizację celów szczegółowych programu złożyła się również współpraca finansowa gminy polegająca na wspieraniu organizacji w pozyskiwaniu zewnętrznych środków na realizację zadań. W Gminie Skawina funkcjonuje fundusz wkładu własnego oraz fundusz pożyczkowy – dzięki tym rozwiązaniom organizacje pozarządowe mają większą zdolność do zabezpieczania wymaganego wkładu własnego lub płynności finansowej w ramach projektów dofinansowanych zewnętrznie. Zapewnienie tych rozwiązań zwiększa zdolność organizacji do realizacji projektów dla mieszkańców w oparciu o fundusze zewnętrzne, a co za tym idzie pełniejszą realizację celów programu. Zapotrzebowania na tę formę współpracy, szczególnie dofinansowanie wkładu własnego, rośnie (tabela nr 3).

Tabela nr 3

Rok	Wartość przyznanych dotacji w ramach funduszu wkładu własnego	Liczba ofert dofinansowanych w ramach funduszu wkładu własnego	Wartość przyznanych pożyczek	Liczba przyznanych pożyczek
2019	13 698 zł	3	44 939 zł	1
2020	9 650 zł	2	0 zł	0
2021	25 692 zł	3	50 000 zł	1

Istotnym elementem polityki Gminy Skawina w zakresie realizacji celów i zadań Wieloletniego programu współpracy jest konsekwentne finansowanie działań służących rozwojowi potencjału organizacji pozarządowych oraz aktywności społecznej i obywatelskiej. Gmina finansuje zadanie w zakresie wsparcia konsultacyjno-doradczego na rzecz organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy, wartość tego zadania rok rocznie rośnie proporcjonalnie wobec potrzeb edukacyjnych i zainteresowania lokalnych organizacji (tabela nr 4).

Tabela nr 4

Zadanie	2019	2020	2021
Zadanie w zakresie wsparcia konsultacyjno-doradczego na rzecz organizacji pozarządowych i podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 ustawy, w tym Dzień Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Społecznych – wartość zadania	111 500 zł	111 066 zł	115 844,10 zł
Dzień Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Społecznych - liczba zaangażowanych organizacji	31	28	29

Realizacja zadania w zakresie wsparcia konsultacyjno-doradczego wskazuje na koncentrację prowadzonych działań na zindywidualizowanej, dostosowanej do potrzeb i możliwości poszczególnych organizacji pracy, stąd przeważa wsparcie w formie doradztwa indywidualnego w zakresie funkcjonowania NGO, konsultacji wniosków czy mentoringu. Niezmiennie wysoka pozostaje liczba NGO objętych wsparciem wahająca się w przedziale 40-50 organizacji.

Ważną formą wsparcia jest pomoc edukacyjno-doradcza w zakresie przygotowania ofert i wniosków o zewnętrzne finansowanie. W wyniku tych działań lokalne organizacje corocznie pozyskują dodatkowe fundusze na realizację celów programu ze środków z poza budżetu gminy, w kolejnych latach były to następujące kwoty: 2019 – 46 566 zł, 2020 – 300 000 zł, 2021 – 1 010 000 zł.

Współpraca pozafinansowa

Realizacja celów Wieloletniego programu współpracy odbywa się również w różnych formach w zakresie współpracy pozafinansowej. Jest to współpraca w obszarze komunikacji, m.in.: prowadzenie zakładki dla organizacji pozarządowych na stronie urzędu, zamieszczanie informacji o aktualnych działaniach NGO, prowadzenie bazy organizacji pozarządowych działających w gminie Skawina oraz grupy na FB „Skawina z Inicjatywą”. Burmistrz Miasta i Gminy Skawina obejmuje patronatem duże wydarzenia organizowane przez NGO-sy – w 2019 r. udzielono 11 patronatów, w 2020 r. – 10, w 2021 r. – 9.

Część organizacji pozarządowych korzysta z lokali gminnych, gdzie realizuje zadania programu siłami własnymi oraz w oparciu o finansowanie ze środków gminy i innych funduszy. Zakres współpracy pozafinansowej obejmuje także w/w wsparcie konsultacyjno-doradcze, w ramach którego organizacje korzystają z różnych form pomocy edukacyjnej, doradczej i integracyjnej.

Kolejnym, bardzo ważnym elementem współpracy jest włączanie organizacji w procesy konsultacyjne. Samorząd zaprasza społeczność lokalną do dialogu nt. przyszłości gminy. W latach 2019-2021 organizacje pozarządowe były istotnym partnerem w pracach nad Strategią Rozwoju Gminy na lata 2022-2030. Prowadzone są również procesy konsultacyjne dotyczące obszarów działania organizacji (np. polityka senioralna) oraz zasad regulujących współpracę z samorządem

np. w zakresie otwartych konkursów ofert (inicjatywa własna samorządu) czy zakresu rocznego programu współpracy (ustawowy obowiązek konsultacji). Tabela nr 5 przedstawia wybrane procesy konsultacyjne związane bezpośrednio z praktyką funkcjonowania organizacji.

Tabela nr 5

Rok	Zakres
2019	kryteria oceny w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe
	roczny program współpracy
	warunki i tryb finansowania zadania własnego Gminy Skawina z zakresu sportu
2020	roczny program współpracy
	zmiany zasad przyznawania dotacji i trybu stosowanego przy dokonywaniu wyboru oferty oraz projektu kryteriów oceny w otwartych konkursach ofert
2021	kryteria oceny w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe
	roczny program współpracy
	zmiany „Wieloletniego programu współpracy Gminy Skawina ... na lata 2019-2022”
	założenia do konkursu na powierzenie prowadzenia Centrum Aktywności Kulturalnej na os. Ogrody
	zmiany w regulaminie przyznawania stypendiów i nagród za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sportu

Podsumowanie oceny realizacji celów programu

Cele programu realizowane są w formie współpracy finansowej i pozafinansowej. Współpraca finansowa pokrywa niemal wszystkie cele programu - przekłada się to na powierzenie lub dofinansowanie zadań w trybie otwartych konkursów ofert oraz dofinansowanie wniosków złożonych z inicjatywy własnej organizacji w ramach 19a. Wartość finansowa współpracy rośnie, co przyczyni się do pełniejszego zaspokojenia celów programu. Współpracę dopełniają formy pozafinansowe, które również przekładają się na realizację celów, w szczególności w zakresie profesjonalizacji organizacji, wzmocnienia potencjału działań społecznych czy dialogu obywatelskiego.

Na tle innych samorządów stanowiących zwykle punkt referencyjny dla Gminy Skawina⁵, współpraca z organizacjami pozarządowymi Gminy Skawina wyróżnia się dużym naciskiem na działania mające na celu wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i aktywności obywatelskiej. Żaden ze wskazanych samorządów nie prowadzi tego typu działań na taką skalę i w tak konsekwentny i planowy sposób⁶. Nie jest niestety możliwe porównanie innych obszarów współpracy w sposób miarodajny, w tym współpracy finansowej. Chodź każdy z samorządów ma obowiązek sporządzać sprawozdanie

⁵ Gmina Niepołomice, Gmina Myślenice, Gmina Krzeszowice.

⁶ Na podstawie sprawozdań z realizacji Programów Współpracy.

z realizacji programu współpracy, a dane finansowe są podstawowym wskaźnikiem sprawozdawczym, jednak nie funkcjonuje uniwersalna metodologia liczenia wartości współpracy⁷.

Przeprowadzony proces oceny realizacji celów programu wskazuje na konieczność wyznaczenia w kolejnym Wieloletnim programie współpracy kluczowych wskaźników dających możliwość precyzyjnego pomiaru realizacji celów programu.

⁷ Na potrzeby tego raportu podjęto próbę porównania wartości współpracy Gminy Skawina z Gminą Niepołomice, Myślenice i Krzeszowice, jednak analiza wykazała, że każdy z tych JST korzysta z innej metodologii wyliczenia. Np. Gmina Skawina w latach 2019-2021 nie uwzględniała w sprawozdaniu z realizacji Programu Współpracy zadań z pomocy społecznej, realizowanych przez MGOPS a część innych w/w JST uwzględnia. Podobnie jeśli chodzi o zadania zlecane w oparciu o uchwałę o sporcie.

Ocena jakości współpracy

Badanie jakości współpracy Gminy Skawina z organizacjami pozarządowymi zostało przeprowadzone w oparciu o następujący schemat działania:

1. spotkanie dyskusyjne z przedstawicielami/lkami poszczególnych wydziałów UMIG i jednostek gminnych służące przygotowaniu analizy SWOT współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, wypracowanie pomysłów na rozwój współpracy na bazie zebranego materiału (Skawina, 15 maja 2022 r.);
2. spotkanie dyskusyjne z przedstawicielami/lkami organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Skawina służące przygotowaniu analizy SWOT współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, wypracowanie pomysłów na rozwój współpracy na bazie zebranego materiału (Rzozów, 10 czerwca 2022 r.);
3. wypracowanie przez moderatorkę procesu, w oparciu o zebrany materiał, rekomendacji dla rozwoju współpracy;
4. konsultacje propozycji rekomendacji na spotkaniu z przedstawicielami/lkami organizacji pozarządowych, z udziałem przedstawicielek Wydziału Promocji, Sportu i Współpracy UMIG (24 czerwca 2022 r.).

Podsumowując zbiorczo najważniejsze głosy obu stron w zakresie oceny dotychczasowej współpracy Gminy Skawina z organizacjami pozarządowymi, po stronie **mocnych stron** wskazywano:

- dużą aktywność organizacji pozarządowych działających w gminie Skawina w zakresie realizacji zadań publicznych oraz podejmowania innych działań dla mieszkańców oraz - mniej liczna, ale w miarę stała grupa - w zakresie włączania się w procesy konsultacyjne, zaangażowania w pracę Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego,
- w ostatnich kilku latach część organizacji mocno rozwinęła swój potencjał, wypracowała swoją specjalizację, z sukcesem pozyskuje duże środki zewnętrzne na działania dla mieszkańców gminy,
- duża otwartość samorządu na współpracę z organizacjami przejawiająca się zaangażowaniem, obecnością, życzliwością, gotowością do pomocy w rozwiązywaniu problemów, siecią kontaktów oraz kapitałem relacji i zaufania, w szczególności w odniesieniu do władz oraz jednostki odpowiedzialnej za współpracę,
- ważnym walorem jest konsekwentny rozwój współpracy z organizacjami - nacisk na dialog, systematyczne wprowadzanie nowych form współpracy i doskonalenie dotychczasowych, dość szeroki katalog zadań zleczanych do realizacji oraz innych form współpracy taki jak: fundusz wkładu własnego, fundusz pożyczkowy, możliwość podejmowania projektów partnerskich z gminą, grupa FB oraz cieszący się dużym zainteresowaniem wśród organizacji i mieszkańców cyklicznie realizowany Dzień Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Społecznych,
- działalności Centrum Współpracy z NGO, które oferuje szeroki katalog narzędzi wspierających rozwój potencjału organizacji - bogatą ofertę edukacyjno-doradczą, działania integrujące sektor, konsultacje, doradztwo, mentoring; zadanie jest wdrażane przez profesjonalnego realizatora zadania,
- satysfakcjonujący poziom komunikacji, z potencjałem i potrzebą rozwoju,
- rosnąca, choć zróżnicowana otwartość innych wydziałów i jednostek gminnych na współpracę z NGO;

O ile dyskutując o mocnych stronach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi perspektywa obu stron była w dużej mierze zbieżna i wzajemnie się uzupełniająca, w dyskusji o **słabych stronach** współpracy w wielu punktach zarysowały się odrębne perspektywy.

Przedstawiciele/lki gminy wskazali na:

- duże oczekiwania ze strony organizacji dotyczące poziomu finansowania ich działalności, niską inicjatywność większości organizacji w zakresie poszukiwania zewnętrznych funduszy, podążanie za propozycjami gminy,
- powielającą się ofertę organizacji adresowaną do tej samej grupy docelowej, niedostosowanie oferty do potrzeb szerszej grupy mieszkańców; hermetyczność organizacji – adresowanie działań głównie do swoich członków, skupienie się na swoich potrzebach,
- brak oferty organizacji w niektórych obszarach ważnych z punktu widzenia gminy,
- brak dużych organizacji zdolnych do realizacji dużych zadań zleconych w wybranych obszarach pomocy społecznej (usługi opiekuńcze, dzienny dom seniora, aktywizacja zawodowa), m.in. brak profesjonalnej kadry w zakresie rozliczeń,
- małą rozpoznawalność organizacji wśród mieszkańców,
- wąskie zespoły organizacji (oparcie działalności o jedną/ dwie osoby), rotacja kadr w organizacji bez zachowania ciągłości działania („współpracę trzeba zaczynać od nowa”),
- brak gotowości NGO do brania odpowiedzialności za udostępnione nieruchomości.

Przedstawiciele/lki organizacji pozarządowych z kolei wskazali następujące słabe strony:

- mały budżet na współpracę z NGO⁸ i dużą dysproporcję między budżetem na zadania sportowe a innymi zadaniami,
- niekorzystne rozwiązania dot. współpracy finansowej, w tym:
 - wymóg wnoszenia 30% wkładu własnego do zadań publicznych, który bywa barierą – nie zawsze da się go wnieść w ramach wkładu osobowego szczególnie przy dużych projektach [*przedstawiciele Urzędu Miasta sygnalizują że w wielu ofertach organizacje nie mają problemu, aby wskazać wyższy niż minimalny wkład własny*],
 - brak możliwości finansowania kosztów administracyjnych [*przedstawiciele Urzędu Miasta wskazują na brak ograniczeń w tym zakresie w dokumentacji konkursowej*],
 - skomplikowane procedury, nieproporcjonalnie duże wobec wielkości dotacji,
 - niektóre kryteria oceny projektów są niedostosowane do rodzaju zadań [np. zbyt duży nacisk na kryterium ilościowe, „konieczność” porównywania pod względem wskaźników ilościowych projektów adresowanych do szerokiego grona mieszkańców z projektami dla osób z niepełnosprawnością],
 - finansowanie zadań nie zawsze daje możliwość zakupu podstawowych narzędzi pracy [*przedstawiciele Urzędu Miasta wskazują na brak ograniczeń w tym zakresie, zakupy muszą być niezbędne do realizacji zadania*],
 - wielkości kwot dotacji nie uwzględniają rosnącej inflacji [*przedstawiciele Urzędu Miasta wskazują, że nie funkcjonuje w gminie mechanizm kompensacji kosztów inflacji również dla jednostek gminnych*],

⁸ Dane finansowe wskazują, że budżet na współpracę z NGO wynosi 1,6% budżetu Gminy Skawina

- nieprzyjazne rozwiązania dot. funduszu pożyczkowego – konieczność spłaty pożyczek w tym samym roku, zbyt mała kwota w proporcji do liczby konkursów opartych o refundację,
- brak mechanizmu finansowania działalności grup nieformalnych [*praca nad uchwałą o inicjatywie lokalnej jest w toku*],
- mało projektów partnerskich opartych o współpracę samorządu z NGO,
- nieuporządkowana polityka lokalowa, w tym brak jasnych zasad korzystania z lokali, nieregulowane zasady współpracy NGO z CAKami, ograniczony dostęp do zasobów gminy [Orliki – brak jasnych zasad użytkowania], brak możliwości rejestracji organizacji na adresie gminnym [dotyczy organizacji nie dysponujących lokalem gminnym], zbyt duże obciążenia dla NGO związane z utrzymaniem nieruchomości.

Jednak również w odniesieniu do słabych stron współpracy, perspektywa samorządu i organizacji pozarządowych w wybranych kwestiach była zbieżna.

W obszarze współpracy finansowej obie strony zgodnie wskazały na brak możliwości realizacji projektów wieloletnich, co utrudnia realizację przedsięwzięć toczących się na przełomie lat, niesie ryzyko braku ciągłości zadań oraz jest straconą szansą budowania potencjału instytucjonalnego organizacji. Kontraktacja wieloletnia umożliwia tworzenie w organizacjach trwałych miejsc pracy, co bezpośrednio przekłada się na stabilność i zdolność do rozwoju realizatorów zadań. Obie strony współpracy wskazały na konieczność określenia katalogu nowych zadań i usług planowanych do realizacji w oparciu o współpracę z organizacjami pozarządowymi w kolejnych latach. Strona pozarządowa podkreśliła konieczności dialogu w tym zakresie, podkreśliła także potrzebę wsparcia organizacji w przygotowaniu się do podjęcia realizacji dużych zadań z wyprzedzeniem.

W obszarze współpracy pozafinansowej obie strony zgodziły się co do tego, że brakuje wspólnego miejsca dla organizacji pozarządowych – inkubatora z zapleczem biurowym, salami spotkań oraz przestrzenią magazynową. W ocenie obu stron również obszar wymiany informacji, komunikacji – mimo że satysfakcjonujący – jest nadal obszarem do rozwoju. Samorząd zgłosił potrzebę otrzymywania szerszej informacji o działalności organizacji pozarządowych, zaś NGO potrzebę usprawnienia działań związanych z promocją wydarzeń realizowanych przez organizację (kalendarz wydarzeń), szerszego wsparcia promocji organizacji pozarządowych. W tym zakresie zgłoszony został pomysł stworzenia portalu z zakładkami wszystkich organizacji do samodzielnej obsługi, np. na stronie gminy. Przedstawicielki Urzędu zwróciły uwagę, że ze względu na bezpieczeństwo strony internetowej gminy nie jest to w tej formie możliwe. Obie strony podkreślały konieczność rozwoju współpracy między organizacjami w obszarach branżowych, wymiany zasobów i realizacji ofert wspólnych – zdecydowanie jest tych działań zbyt mało, konkurencja zbyt często zajmuje miejsce współpracy i skutkuje gorszą jakością usług (ostatnie zastrzeżenie dot. obszaru wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin). Również otwartość i jakość współpracy z częścią wydziałów i jednostek gminnych, na co dzień nie współpracujących z NGO, w opinii respondentów jest obszarem do pracy i rozwoju.

Z analizy zebranego materiału dodatkowo wynika, że ujawniły się zagadnienia, które wymagają pogłębionej dyskusji w celu precyzyjnej identyfikacji realnego problemu/trudności. Dotyczy to takich kwestii jak: wkład własny, koszty administracyjne, zarządzanie nieruchomościami będącymi w dyspozycji organizacji. Zebrane w procesie konsultacji od obu stron informacje są wobec siebie sprzeczne i w procesie dyskusji nie zostały w pełni wyjaśnione.

Przedmiotem rozmowy z przedstawicielami/lkami z Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie były także szanse i zagrożenia dla współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Po stronie **szans** wskazano na:

- rosnącą otwartość na współpracę z NGO na różnych szczeblach administracji publicznej
- rosnące nakłady finansowe dla organizacji ze źródeł krajowych i unijnych
- dużą dostępność do usług wspierających rozwój organizacji (szeroka, bezpłatna oferta on-line)
- możliwości wykorzystania nowych mediów w działaniach promocyjnych
- wzrastającą świadomość społeczną dot. roli i wpływu NGO
- zainteresowanie biznesu współpracą z partnerami społecznymi
- dostępność e-usług ułatwiających funkcjonowanie
- modę na aktywność społeczną - stabilność zawodowa i finansowa ułatwia zaangażowanie społeczne
- możliwość podjęcia współpracy z organizacjami pozarządowymi z Krakowa

Po stronie zagrożeń wskazano przede wszystkim na skomplikowane i często ulegające zmianom otoczenie prawne, ryzyko zablokowania środków europejskich dla Polski oraz widmo kryzysu gospodarczego przejawiającego się we wzroście cen oraz kurczących się budżetach samorządów i biznesu.

Podsumowując kluczowe wnioski z badania, zebrane informacje rysują żywy obraz współpracy Gminy Skawina z organizacjami pozarządowymi, bogaty w kapitał relacji, oparty o dialogu i chęci dalszego współdziałania. Gmina wyznacza nową ścieżkę współpracy dotyczącą realizacji zadań o dużej wartości finansowej, szczególnie w obszarze pomocy społecznej. Ten kierunek wymaga określenia zakresu współpracy i budowania zdolności organizacji pozarządowych pozwalających na podjęcie tej roli. Strona pozarządowa natomiast jasno wskazuje na konieczność dalszego tworzenia przyjaznych warunków do działań oddolnych mieszkańców, sprzyjających aktywności obywatelskiej, działalności organizacji opartych o zaangażowanie społeczne mieszkańców.

Wnioski i rekomendacje

W oparciu o materiał zebrany na spotkaniach z przedstawicielami/lkami UMiG i jednostek miejskich oraz organizacji pozarządowych powstał katalog wniosków i rekomendacji do Wieloletniego Programu Współpracy na lata 2023-2027. Materiał został uzupełniony o rekomendacje zaproponowane przez autorkę raportu (*zaznaczone w tekście italią*) oparte o rozwiązania z innych samorządów. Zabieg ten służy wzmocnieniu kompleksowości propozycji.

Materiał został sformułowany w trzech płaszczyznach współpracy zgodnie z założeniami Modelu Współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi⁹.

I PŁASZCZYZNA – współpraca w zakresie informacji, komunikacji oraz tworzenia polityk publicznych

1. Wzmocnienie wymiany informacji i komunikacji między Urzędem a organizacjami pozarządowymi, m.in. poprzez uzgodnienie zasad, zakresu i narzędzi współpracy

Zgłoszone pomysły: przewodnik po współpracy dla nowych/młodych NGO, kalendarz wydarzeń, portal z zakładkami dla organizacji

2. *Rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia polityk publicznych poprzez budowanie systemowego podejścia do dialogu oraz rozwój zdolności do partnerskiej współpracy i dialogu obywatelskiego*

II PŁASZCZYZNA – współpraca finansowa w zakresie realizacji zadań publicznych

WSPÓLPRACA FINANSOWA

1. Rozszerzenie zakresu zadań publicznych realizowanych w oparciu o współpracę z organizacjami pozarządowymi m.in. poprzez wypracowanie w dialogu z organizacjami katalogu zadań planowanych do przekazania w kolejnych latach (m.in. w oparciu o zapisy dokumentów strategicznych¹⁰) oraz planu poszukiwania i wsparcia partnerów społecznych w przygotowaniach do podjęcia współpracy

Wstępny katalog zadań zgłoszony przez samorząd:

- a. opieka żłobkowa, przedszkolna
- b. oferta czasu wolnego dostosowana do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców (w zależności od wieku, miejsca zamieszkania)
- c. praca z osobami uzależnionymi
- d. wsparcie dla osób niepełnosprawnych (np. opieka wytchnieniowa, praca z rodzicami dzieci z niepełnosprawnościami)
- e. dzienny dom seniora
- f. usługi opiekuńcze
- g. obrona terytorialna

⁹ http://siecsplot.pl/wp-content/uploads/2019/04/model_wspolpracy.pdf

¹⁰ W szczególności Strategii Rozwoju Gminy, Gminnego Programu Rewitalizacji oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (ostatni dokument traci ważność w 2022r.)

- h. animacja społeczności lokalnych prowadzona z wykorzystaniem zrewitalizowanej infrastruktury [nie finansować tego zadania ze środków będących w dyspozycji sołectw – poszukiwać zewnętrznego finansowania]
2. Włączenie partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych, w realizację usług komunalnych (np. sprzątanie, usługi cateringowe w szkołach) poprzez tworzenie przedsiębiorstw społecznych z udziałem lub przy wsparciu Gminy (np. spółdzielni socjalnej osób prawnych), wspieranie organizacji w podejmowaniu i prowadzeniu działalności ekonomicznej oraz *stosowanie preferencji w zamówieniach publicznych dla partnerów społecznych (m.in. stosowanie klauzul społecznych)*.
3. Rozwijanie współpracy z organizacjami w zakresie projektów partnerskich m.in. poprzez zidentyfikowanie potencjalnego zakresu i możliwości współpracy (w szczególności w zakresie funduszy europejskich).
4. Systematyczne zwiększanie budżetu na współpracę finansową z organizacjami w zakresie dotychczas realizowanych zadań, nowych zadań oraz funduszu pożyczkowego i wkładu własnego, adekwatnie wobec potrzeb i zdolności absorpcyjnych organizacji.
5. Rozwój współpracy w zakresie lepszego dostosowania oferty organizacji pozarządowych do potrzeb różnych grup mieszkańców (w zależności od wieku, miejsca zamieszkania, potrzeb) m.in. poprzez wsparcie w zakresie diagnozy potrzeb i konsultacji oferty ze środowiskiem lokalnym.
6. Doskonalenie systemu współpracy finansowej gminy z organizacjami pozarządowymi z dbałością o dostosowanie stosowanych rozwiązań do zakresu i wartości zadań oraz wzmacnianie potencjału instytucjonalnego organizacji i ich zdolności realizacji zadań, m.in. poprzez
 - a. pilotażowane wdrożenie kontraktacji wieloletniej w wybranych zadaniach spoza pomocy społecznej,
 - b. dalsze dostosowanie procedur współpracy finansowej do specyfiki zadań publicznych, w tym pogłębione rozeznanie kwestii wkładu własnego, katalogu kosztów kwalifikowanych (kosztów administracyjnych), konsultowanie kryteriów oceny.
7. Wypracowanie uproszczonego systemu współpracy z organizacjami pozarządowymi przy zadaniach o niewielkiej wartości np. z wykorzystaniem mechanizmu mikrograntów i/lub mikrozakupów.
8. Wprowadzenie mechanizmu współpracy finansowej Gminy z grupami nieformalnymi, w oparciu o dostępne rozwiązania, np: inicjatywę lokalną, programy mikrograntowe (np. fundusz sąsiedzki), inkubator społeczny¹¹.

¹¹ Więcej o rozwiązaniach: <https://opus.org.pl/cams/?id1=cams>

WSPÓŁPRACA POZAFINANSOWA

1. Wypracowanie zasad korzystania z nieruchomości gminnych przez organizacje pozarządowe i zorganizowanych mieszkańców (CAKi, boiska, szkoły) w oparciu o analizę potrzeb i dialog ze środowiskiem.
2. Utworzenie miejsca współpracy i spotkań dedykowanego organizacjom pozarządowym i aktywnym mieszkańcom, z przestrzenią dostosowaną do różnych potrzeb (biura, sale spotkań, magazyny).
3. Współpraca w zakresie zwiększania dostępności architektonicznej do lokali gminnych będących w dyspozycji organizacji oraz dostępności do sprzętu, ułatwiających udział w ofercie osobom z różnymi typami niepełnosprawności.

III PŁASZCZYZNA - infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności

1. Inspirowanie i wspieranie współpracy wewnątrzsektorowej, w tym branżowej.

Zgłoszone pomysły: pomoc w zakresie rozwiązywaniu problemów we współpracy między organizacjami np. poprzez zaangażowanie zewnętrznego moderatora lub Gminnej Rady DPP, priorytet na oferty wspólne w wybranych otwartych konkursach ofert, rozwój systemu wymiany zasobów, bank pomysłów na działania.

2. Wypracowanie celów, zakresu i zasad współpracy jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi i podjęcie współpracy (ze szkołami, z instytucjami kultury, w ramach Centrum Usług Społecznych).
3. Inspirowanie i wspieranie współpracy organizacji pozarządowych z biznesem.
4. Doskonalenie systemu wsparcia konsultacyjno-doradczego, którego oferta będzie uwzględniać dwa kierunki rozwoju lokalnego sektora organizacji:

1. Rozwój potencjału organizacji na ścieżce realizacji dużych zadań publicznych i uzawodowienia.

2. Rozwój zdolności do działania organizacji opierających swoją pracę o siły społeczne.

Rozwój systemu - w obu przypadkach – nakierowany na wzmacnianie potencjału organizacji rozumianego jako zwiększanie ich samodzielności, kreatywności, niezależności od zasobów gminnych oraz planowej, gromadzącej ludzi działalności – w każdym przypadku adekwatnie wobec charakteru i zadań organizacji.

Zgłoszone pomysły: zachęcanie organizacji do tworzenia planów działania.

REKOMENDACJE DOT. STRUKTURY WIELOLETNIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY

W oparciu o wnioski z procesu ewaluacji Wieloletniego programu współpracy i rozeznanie rozwiązań – dobrych praktyk stosowanych w innych samorządach lokalnych, proponujemy rozważyć następujące rekomendacje dot. struktury przyszłego Wieloletniego programu współpracy i rocznych programów oraz systemu ich sprawozdawania.

1. Włączenie w zakres wieloletniego programu współpracy i programów rocznych zadań i form współpracy z organizacjami pozarządowymi realizowanych:
 - a. w oparciu o inne regulacje niewynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariatu (np. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o sporcie);
 - b. we współpracy z innymi wydziałami/jednostkami gminnymi (np. procesy konsultacyjne).

Lista kluczowych wskaźników powinna być wypracowana we współpracy z innymi wydziałami/jednostkami i przełożona na coroczne formy sprawozdawcze. Takie rozwiązanie da szerszy obraz współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi i pozwoli na dalsze usprawnienia horyzontalnej koordynacji współpracy.

2. Sformułowanie celów strategicznych programu wraz ze wskazaniem wskaźnika pomiaru, które będą konsekwentnie corocznie mierzone i sprawozdawane, np.:
 - a. zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań i publicznych i usług użyteczności publicznej – proponowany wskaźnik: liczba zadań przekazanych do realizacji, liczba organizacji realizujących zadania publiczne finansowane ze środków gminy;
 - b. zwiększenie zasięgu działania organizacji - proponowany wskaźnik: liczba nowych osób/grup/środków objętych działaniami organizacji;
 - c. zwiększenie potencjału organizacji pozarządowych działających w gminie Skawina – proponowany wskaźnik kluczowy: liczba organizacji objętych wsparciem Centrum Współpracy, liczba organizacji aplikujących o środki zewnętrzne, wartość pozyskanych dotacji na realizację zadań na rzecz mieszkańców gminy Skawina.
3. Sformułowanie celów i wskaźników kluczowych dla 3 płaszczyzn współpracy w oparciu o Model Współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi¹² oraz analiza, na ile uzasadnione jest sformułowanie celów do poszczególnych zadań publicznych realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi¹³.

Rekomendacje nr 2 i 3 mogą być propozycjami alternatywnymi wobec siebie.

4. Ustalenie 2-3 wskaźników kluczowych do najważniejszych form współpracy, np. w zakresie wsparcia konsultacyjno-doradczego, i konsekwentne ich coroczne sprawozdawanie.

¹² Inspirację w tym zakresie może stanowić struktura zaproponowana w Wieloletnim Programie Współpracy Miasta Kutno [https://umkutno.bip.e-zeto.eu/index.php?type=4&name=bt29&func=selectsite&value\[0\]=2596](https://umkutno.bip.e-zeto.eu/index.php?type=4&name=bt29&func=selectsite&value[0]=2596) str. 2-4

¹³ Inspirację w tym zakresie ponownie może stanowić WPW Miasta Kutno [https://umkutno.bip.e-zeto.eu/index.php?type=4&name=bt29&func=selectsite&value\[0\]=2596](https://umkutno.bip.e-zeto.eu/index.php?type=4&name=bt29&func=selectsite&value[0]=2596) str. 4-6